

VALDEK

Co to tamhle – prosíme tě,
pastýři, pověz –
co to tamhle se vypíná
za zbořenou věž? 5
Okolo ní zřícenina
kamení seje
a z jejího klína vrchol
borový chvěje.

Šnajdr 10

I

Pod Karlovým tejnem v hustém lese přivítala hlásně kukačka slavné jarní jitro, vesele zněl ranní zpěv kosů a drozdů tmavými lesy, z níchžto jako i z rychlotoké Berounky ranní vystupovala pára; hlásně kvákali havrani nad černými se vznášející lesy, když dva pocestní po skalnatém břehu Berounky blíže Karlového tejna ku Berounu se ubírali. Jeden z nich, již velmi sestaralý, krátké zvířecí spodky máje a zelenou kazajku, klobouk široký hluboko v učerněný obličej vtisknutý, táhl za sebou nemalý trakař, na němžto, jsa uhlíř zavaldecký, do Prahy každoměsíčně uhlí dovážel, za stržené peníze opět rozličné potřeby domů přivážeje; což i tenkrát učinil a teď právě domů, to jest do své chalupy v hlubokém lese za Valdekem, se navracel. Druhý byl hutník z Komárova, as padesátiletý, černě zarostlý vysoký muž. Kazajku sléknutou měl hozenou přes ramena a rukávy od košile až pod ramena vyhrnuté, takže sílu jeho žilnatých rukou lehce bylo poznati. Čas po čase za řeči s svým spolucestujícím srážel svou holí kamení dolů z břehu do řeky. Právě přicházeli k místu, kde se vrchy, obkličující Karlův tejn, dělí, takže nejvyšší věž jeho jest k dohlédnutí, když nádeník z komárovských hutí takto počal: Slyš, uhlíři,

poohledni se na Karlův tejn; jak ta věž divně mezi tou ranní parou vůkolních lesů vyhlíží, jak by tam v povětří vystavená byla. – Máš pravdu, Josko, odvece uhlíř; ale musí to být nesmírná výška, ty vrchy kolem jsou tak vysoké, a ta věž je přece převyšuje. Zdaž asi náš král teď jest bytem na Karlovém tejně – .

Hutník. Tuším, že sotva; ty časy zašly, kde jeho slavný otec na svém tejně více než kde přebýval. Nynější král má v Praze co dělati, by tam pokoj mezi měšťany udržel, neb jsou s ním velmi nespokojeni.

Uhlíř. A co opět proti svému králi mají? – Každé chvíle jim něco není vhod. To král ne aby při nich králem, ale služebníkem byl a vše jim po vůli činil. –

Hutník. Tomu ty čerta rozumíš – . Železo jest tvrdý kov, ale náš král jest ještě o mnoho tvrdší. U něj není hlava více než co vrbový peň. Dnes ji ještě máš, a zejtra bez vsí příčiny jsi na poručení královo o hlavu kratší – Tak se to teď děje v Praze. – Není tomu ještě desíti let zouplna, co nechal Jana Nepomuckého v noci z mostu hoditi? – A proč? – Že svou povinnost konal! Že mu nechtěl vyzradit zpověď královny! Pak Němcům více přeje než Čechům, proto také na něj velmi laskavi nejsou Pražané; není na tom dost, že nevinné hubí, vinni co jsou, ty zajisté zůstávají bez trestu. Loupežníků máš po zemi, jak by je nasíl. I páni i rytíři nestydějí se za takové řemeslo. Tu máš ku příkladu vašeho Valdeckého. –

Uhlíř. To máš pravdu, Josko. Tenť leží ve dne v noci v lese, kdy jen jakého kupce očekává, navzdor pláči a prosbám své dcery; ta jen ještě časem že některému, jenž v klepetách starého Valdeckého uvízne, opět z nich vypomůže. A ještě o trestě od strany krále, ač dosti často na Žebráce bývá, ani zmínka se neučinila.

Hutník. Tu to vidíš. – Jen jednou vím, že král jednoho z těch pánů potrestal. Byltě to Markvart z Vartemberka.

Ten bydlel na Žlebích a odtud veliké a velmi často činil kupcům pražským škody, kteří tak dlouho krále o pomoc a aby tomu přítrž učinil, žádali, až se král posléz rozhněval a tam Jana Paběnického, pak Koloveckého z Břízy a Janka z Šanova poslal, by mu to zapověděli. Těm dal odpověď, že chce s králem o tom oustně promluvíti; po jejich pak odchodu tropil to hůře než dřív. Tu král nevěděl jiné pomoci, než že proti němu poslal Jiříka Mutinu z Skalky a Matěje Dobrovodského. Já byl tenkrát bez služby, i přijmul jsem pod nimi službu a táhli jsme proti Žlebům, které jsme dobyli a rozbořili, mimo to jsme ještě Rohožec a Zbiroh vzali; načež jsme přišli k rozpuštění a já tady v komarovských hutích chalupu koupil a službu dostal. To máš teď as osm let.

Uhlíř. Jakpak ale přišlo, že teď zas jsou měšťané s králem nespokojeni?

Hutník. Jak jsem ti již povídal, přeje král více Němcům nežli Čechům, z čehož se Čechové nemálo horšejí. I scházeli se Čechové a hleděli, jak by mohli ty Němce svrhnouti, ježto král konšelami nadělal. To se král dozvěděl dal nějakého Jána přijmím Hejtmánka od Bílého nedvěda, pak nějakého Jiříka od Zlaté husy vzíti a stínati, taktéž purkmístr pražský brzo nato byl stát. Tak měšťany proti sobě popudil, však i u pánů jinak nebylo. Těm také kde mohl škodil, pak od hry ke hře, od kratochvíle ke kratochvíli se potácel, o zem se ani za mák nestaraje. Tu si páni někteří položili sjezd v Králové Hradci, chtějí krále za to žádati, by se země více ujímal; král pak dozvěděl se o tom sněmu dal Hrozka na Čbáně a Jiroše na Hradišti skrze to sněmování vzíti a stínati; tak zas i pány sobě učinil nepřáteli; a by své ukrutnosti korunu konečně na hlavu postavil, dal druhého kněze bez příčiny do Vltavy hoditi. Tu i páni i měšťané proti němu se zvedli, on pak z Prahy ušel na nový hrad, jež si dal za Vyšehradem postaviti, a teď buď tam, buď na Žeb-

ráce přebývá, měšťané pak hledějí jej kde můžou v svou moc dostat, pak by se mu zajistě šeredně odsloužili. Tak to teď v Praze vyhlíží. –

5 *Uhlíř.* A když jsme tam včera byli, zdálo se všecko tiché být.

Hutník. O to ty se nestarej; – to víš, před největší bouří bývá vždycky nejvíc ticho, ani větřík nevěje. To máš v Praze; na venku to líp nevyhlíží. Páni vědouce, že král žádné moci nemá je potrestati, loupí a chytají bohatější
10 pocestné kde můžou, a přitom ještě také králi na službu pasou.